

Чівуріна Л.Г.

викладач,

Харківський фаховий коледж спорту

ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Виховання в школі – це певний, цілеспрямований, систематичний вплив на свідомість, почуття і волю учнів. Фізичне виховання – невід’ємна частина в цьому процесі.

Говорячи про моральне виховання в процесі фізичного виховання учнів, слід підкреслити, що воно становить органічну складову частину занять з фізичної культури.

У наш час виховання залишається основною педагогічною категорією, а моральне виховання – її основним напрямком.

Але при організації фізичного виховання в школі недостатньо приділяється увага обґрунтованій методиці морального виховання.

Сучасний викладач повинен впливати на особистість учня, прищеплювати звичку до самостійних занять фізичними вправами, виробляти потребу в самовихованні.

З одного боку, правильно організоване фізичне виховання сприяє формуванню позитивних рис морального вигляду людини. У процесі складної і напруженої тренувально-змагальної діяльності перевіряються і формуються моральні якості молоді, міцніше загартовується воля, набувається досвід моральної поведінки. З іншого боку, від рівня вихованості учнів, їх організованості, дисциплінованості, наполегливості та інших рис характеру залежить ефективність занять з фізичного виховання (наприклад, результативність уроків фізичної культури в загальноосвітній школі, середніх спеціальних навчальних закладах та ін.).

На моральній основі здійснюється виховання спортивної працьовитості, здатності до подолання труднощів, сильної волі та інших особистісних якостей [3].

Моральне виховання являє собою цілеспрямоване формування моральних переконань, розвиток моральних почуттів і вироблення

навичок і звичок поведінки людини в суспільстві. У загальній системі виховання моральне виховання має провідне значення.

Завданнями морального виховання є:

- формування моральної свідомості (тобто моральних понять, поглядів, суджень, оцінок), ідейної переконаності і мотивів діяльності (зокрема, фізкультурної), що узгоджуються з нормами високої моралі;

- формування моральних почуттів (любові до Батьківщини, гуманізму, почуття колективізму, дружби, почуття непримиренності до порушень моральних норм та ін.);

- формування моральних якостей, звичок дотримання етичних норм, навичок суспільно виправданої поведінки (поваги до результатів праці і предметів духовної і матеріальної культури, поваги до батьків і старших, чесності, скромності, сумлінності та ін.);

- виховання вольових рис і якостей особистості (сміливості, рішучості, мужності, волі до перемоги, самовладання та ін.) [2].

До засобів морального виховання відносять: зміст організацію навчально-тренувальних занять, спортивний режим, змагання (суворе виконання їх правил), діяльність викладача.

Методи морального виховання включають в себе: переконання в формі роз'яснення встановлених норм поведінки, сформованих традицій; диспути на етичні теми; наочний приклад (перш за все гідний приклад самого педагога, тренера); практичні привчання (суть: постійно, наполегливо вправляти вихованців в дисципліні, культурній поведінці, в точному дотриманні спортивного режиму, традицій, поки ці норми не стануть звичними; в перенесенні значних і тривалих зусиль, яких вимагають часто тренувальні навантаження змагання); заохочення: схвалення, похвала, оголошення подяки, нагородження грамотою та ін.; надання довіри у виконанні обов'язків помічника викладача, нарахування команді заохочувального очка при підведенні підсумків змагань та ін.; покарання за вчинений проступок: зауваження, догану. Переконання застосовується у формі словесних впливів (роз'яснення, бесіда). Користуючись методом переконання, вчитель роз'яснює правила поведінки, спонукає дітей до більш усвідомленого їх виконання. Схвалення, похвала

допомагають дитині долати невпевненість у своїх можливостях, усувати недоліки в поведінці [4].

Накопичення морального досвіду і закріплення його здійснюються методом практичного привчання, багаторазового повторення правильних дій і вчинків в конкретних умовах рухової діяльності [1].

Особливо цінні в цьому відношенні рухливі ігри. Керівна роль у виробленні моральних якостей у дітей належить вчителю.

У процесі фізичного виховання у дітей розвиваються вольові якості (наполегливість, витримка, сміливість, рішучість та ін.). Найбільшою мірою цьому сприяють фізичні вправи, що вимагають прояву сміливості (лазіння по гімнастичній стінці, стрибки у висоту з розбігу, скочування з гірки на лижах та ін.). При цьому необхідність виконання правил, приклад товаришів спонукають дітей долати невпевненість, проявляти витримку.

Виконання на уроці вправ, пов'язаних з проявом почуття боязкості, невпевненості в своїх силах сприяє вихованню самовладання, правильній оцінці своїх сил, впевненості, почуття власної гідності.

При підведенні підсумків уроку необхідно відзначати не тільки найсильнішого, спритного і витривалого, але і самого наполегливого, працьовитого і сміливого. Переконавання в необхідності виконання вправи для розвитку сили, витривалості і т.д., сформоване в молодшому шкільному віці, дозволить в середніх і старших класах зберегти звичку їх виконання для вдосконалення фізичних і морально-вольових якостей.

Таким чином, сучасний урок фізичної культури -це, перш за все такий урок, в якому даються не просто уроки фізичного розвитку, або який-небудь комплекс вправ, а реалізується єдина система життєдіяльності людини, в якій проявляється фізичний і моральний зміст, єдність тіла і духу, тілесного і морально-психологічного. Якщо в процесі фізичного виховання з дітьми шкільного віку систематично впливати на формування моральних здібностей, то можна отримати позитивний результат в моральному вихованні.

Займаючись з дітьми над підвищенням рівня розвитку рішучості і сміливості, урізноманітвивши засоби і методи можна отримати

певний результат. У процесі фізичного виховання у дітей розвиваються вольові якості (наполегливість, витримка, сміливість, рішучість та ін.). Найбільшою мірою цьому сприяють фізичні вправи, що вимагають прояву сміливості. При цьому необхідність виконання правил, приклад товаришів спонукають дітей долати боязнь, проявляти витримку. Накопичення морального досвіду і закріплення його здійснюються методом практичного привчання, багаторазового повторення правильних дій і вчинків в конкретних умовах рухової діяльності. Особливо цінні в цьому відношенні рухливі ігри.

На уроках фізичної культури виховується увага, дисциплінованість, воля, дбайливе ставлення до майна, а також почуття дружби, товариства, цілеспрямованості, самостійність і наполегливість в подоланні труднощів.

Підводячи підсумок, хотілося б звернути увагу на те, що фізичне виховання являє собою процес вирішення певних виховно-освітніх завдань, якому притаманні всі ознаки педагогічного процесу. Відмінною ж особливістю фізичного виховання є те, що воно забезпечує системне формування рухових умінь і навичок і спрямований розвиток фізичних якостей людини, сукупність яких у вирішальній мірі визначає його фізичну дієздатність.

Список використаних джерел:

1. Адаменко М.М. Теоретико-методичні аспекти реалізації виховних можливостей фізичного виховання: автореф. дис. д-ра наук з фіз. виховання і спорту. – К., 1997. – 47 с.
2. Зозуля В.С. Основи морального виховання. / Зозуля В.С // Педагогічні та психологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2008 – № 7.
3. Кравченко Н.В. Фізична культура для всіх // Н.В. Кравченко. – К: Олімпійська література, 1999. – 56 с.
4. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 296 с.